

2014 יום עיון: אלימות במשפחה וטיפול רגשי הנעזר בבעלי חיים

הרעיון ליום העיון עלה מתוך סיפורה האישי של רנית, בוגרת אורנים ומטפלת הנעזרת בבעלי חיים, והביא את הנושא קרוב לבית. הנושא העלה שאלות מהותיות:

- איך הסוגיה הספציפית הזו באה לידי ביטוי בט"נבח?
- מה ייחודי בהופעה שלה במסגרת ט"נבח?
- מה הבעייתיות?
- ולמה אין חיבור ברור, קיים וישיר?

יום העיון הזה בא ליצור חיבור שעדין לא לגמרי קיים בפרקטיקה (כן קיים בנגמלים ואוכלוסיות רווחה, אבל לא כ"כ בהגדרה הישירה הזו, במרכזים לאלימות במשפחה)

נראה, שאנחנו נוטים לעשות הפרדה או הבדלה בין שני מונחים: **תוקפנות ואלימות**. ההגדרה המילונית בעברית די זהה, ועדין –

אלימות מיוחסת יותר לבני אדם, יש בה כוונה, זדון, אי-קבלה, שלילה.

תוקפנות מיוחסת יותר לבעלי חיים – הישרדותית, פחות שלילית, מוסברת.

האבחנה הזו מייצגת **דואליות** עקרונית שקיימת אצל רובנו למול אלימות, לא רק אבחנה בין בע"ח לבני אדם, אלא לעיתים גם בין תוקפנות שלי לתוקפנות של האחר.

מבחינה דינמית הדבר קשור ישירות גם למערכת היחסים הטיפולית: **כמה אנחנו מוכנים לפגוש אלימות ותוקפנות בחדר הטיפולים? של המטופל שלנו?**

במובנים דינמיים, מערכת היחסים הטיפולית עשויה לעיתים להיות "**אלימות במשפחה**". גם במובן של מערכת היחסים הקונקרטי, העכשווית, וכמובן במובן של מערכת היחסים המופנמת והמושלכת. **ומי מכניס/מזמין את עצמו במודע למערכת יחסים כזו/לאלימות במשפחה?** בתוך מערכת היחסים הטיפולית, כחלק מהתהליך הטיפולי, קיימת לעיתים **דינמיקה של קורבן ותוקפן**: כמה אני מוכן להיות קורבן? כמה אני מוכן להיות תוקפן? שאלות שלא רק שקשה לענות עליהן, אלא שלעיתים קרובות מאוד אנחנו מנסים להימנע בכלל מלעסוק בהן.

כולנו הרי נעים על הרצף **תוקפנות-קורבנות**. כולנו במובנים מסוימים היינו ונהיה **תוקפן וקורבן** במהלך חיינו. ביום יום, אנחנו מחפשים את טווח הביטחון שלנו בתוך המנעד הזה של תוקפן-קורבן. טווח שמאפשר לנו להרגיש בטוחים עם עצמנו ועם האחר. האם יכול להיות שאנחנו מפחדים שבמערכת היחסים הטיפולית, במיוחד עם קורבנות של אלימות במשפחה, או עם התוקפן עצמו, יוציאו אותנו מתוך מרחב הביטחון הזה שלנו?

ראה ששילוב בעלי חיים בטיפול רגשי מפר מצד אחד את האיזון העדין הזה, את טווח הביטחון שלנו, אבל מצד שני גם מרחיב אותו.

אנחנו מכניסים לחדר יצורים חיים/זולת אחר, שהתוקפנות שלהם לגיטימית, מוסברת, מוכלת יותר על ידינו. כל עוד זה נשמר כפוטנציאל תוקפני, פוטנציאל לא ממומש בכלל או ממומש חלקית, דרך מנגנונים של השלכה והתקה, אנחנו לא רק מוגנים אלא אולי אפילו מרחב

היכולת שלנו להתעסק עם תוקפנות, גדל. מצד שני, אם תתרחש תוקפנות אמתית וישירה בחדר, כלומר הפוטנציאל יתממש (בניח שהכלב יתנפל על הארנב, או שאוגר אחד יהרוג את האוגר השני), אז חומת ההגנה שלנו תקרוס ומרחב הביטחון שלנו (הפנימי והבינאישי, האישי והמקצועי) יוצף חרדה ויצטמצם מאוד.

אנחנו צריכים להיות מודעים גם לרצף התוקפנות הדינמי הזה שקיים בעבודה הטיפולית הנעזרת בבעלי חיים, וגם לפרדוקס שטמון בו.